

HRVATSKA UDRUGA BANAKA
CROATIAN BANKING ASSOCIATION

HUB Pregled

Makroekonomski trendovi i bankarstvo

Ožujak 2024.

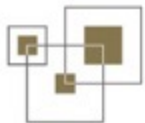
Hrvatska je prvu godinu s eurom završila s jednom od najvećih stopa rasta BDP-a u EU i europodručju (2,8%). Takvom je ishodu pogodio snažan oporavak realnih plaća, osobne potrošnje i investicija potaknutih korištenjem EU sredstava. Rast stambenih kredita nastavljen je po stabilnoj godišnjoj stopi od oko 10%. Glavno obilježje 2023. godine u segmentu kreditiranja predstavlja snažan oporavak potrošačkih kredita; godišnja stopa rasta gotovinskih nenamjenskih kredita krajem godine je dostigla dvoznamenkasti rast, a u siječnju 2024. stopa je iznosila 12%. U isto vrijeme, kreditiranje poduzeća usporeno je zbog smirivanja inflacije. Tome su najviše doprinijele otplate kredita za obrtna sredstva i ostalih kredita. Krediti za investicije nastavili su stabilno rasti iznad 6%, te je njihova godišnja stopa rasta iznosila 7,9% u siječnju 2024.

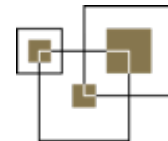
Gospodarski rast je pogodio nastavku poboljšavanja kvalitete kredita. Omjer neprihodujućih kredita nefinancijskim društvima smanjen je s 6,42% krajem 2022. na 5,07% krajem 2023., a za kredite kućanstvima s 5,00% na 4,23% u istom razdoblju.

Kamatne stope na kredite u Hrvatskoj konvergirale su prema uobičajenim razinama u europodručju. Pritisak na rast kamatnih stopa uslijed zaoštavanja monetarne politike bio je vrlo blag. U Hrvatskoj se kamatni prijenos najmanje osjetio na kreditima kućanstvima, osobito na stambenim kreditima gdje je svega oko četvrtine porasta kamatnih stopa ESB-a preneseno na kamatne stope na kredite. Tome je pridonio i sporiji rast kamatnih stopa na oročene depozite kućanstava (oko 2 postotna boda), dok je rast kamatnih stopa na oročene depozite poduzeća iznosio više od 3 postotna boda. Zbog toga je kamatni prijenos u dijelu kreditiranja poduzeća bio izraženiji, osobito kod kredita s iznosima preko milijun eura na čije je kamatne stope preneseno oko 80% povećanja kamatnih stopa ESB-a.

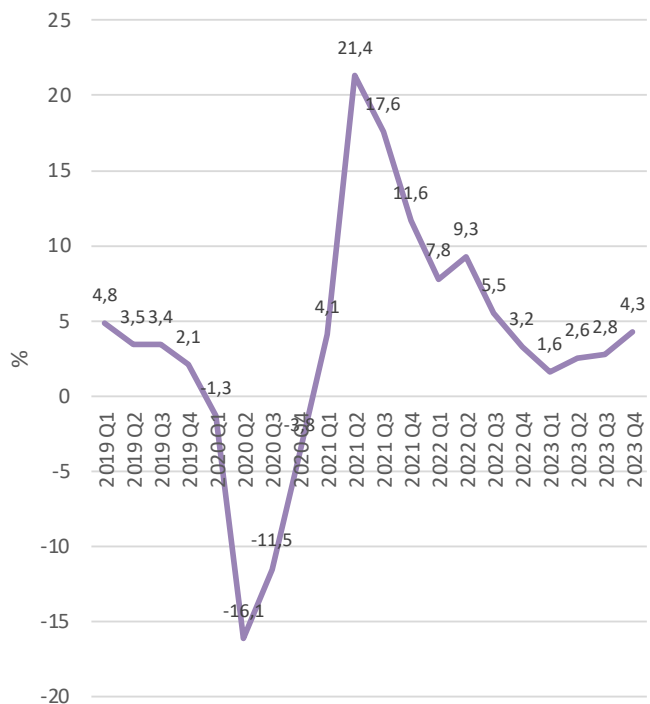
Prigušeni kamatni prijenos proizašao je iz visoke kapitalizacije i likvidnosti kreditnih institucija. Značajan dio poboljšanja rezultata u 2023. godini došao je kroz naplatu povećanih kamata na prekonocne depozite kod središnje banke, a ne iz rasta neto kamatnog prihoda od klijenata. Zbog toga je povrat na kapital hrvatskih kreditnih institucija povećan s 8,16% 2022. na 15,47% 2023. godine, pri čemu je neto kamatna marža mjerena sukladno EBA-inoj metodologiji povećana za 1 postotni bod, na oko 2,8%. Po tome se Hrvatska smješta pri dnu ljestvice usporedivih država istoka i juga EU između Portugala i Španjolske, što je blizu sredine ukupne europske ljestvice.

Oko tri četvrtine rasta neto kamatnog prihoda 2023. u odnosu na 2022. povezano je s kreditima i depozitima unutar financijskog sektora, ponajprije s plaćanjem većih kamata od strane središnjih banaka i na tržištu novca. Manji dio ukupnog povećanja neto kamatnog prihoda, oko 12%, proizašao je iz depozitno-kreditnih odnosa s državom, a 16% iz odnosa s poduzećima. Tokovi prema sektoru kućanstava poboljšani su za sektor, jer su plaćene kamate na depozite rasle više od naplaćenih kamata na kredite. Tako su kućanstva u 2023. godini kreditnim institucijama platila 14 milijuna eura neto manje po osnovi kamata nego 2022. godine

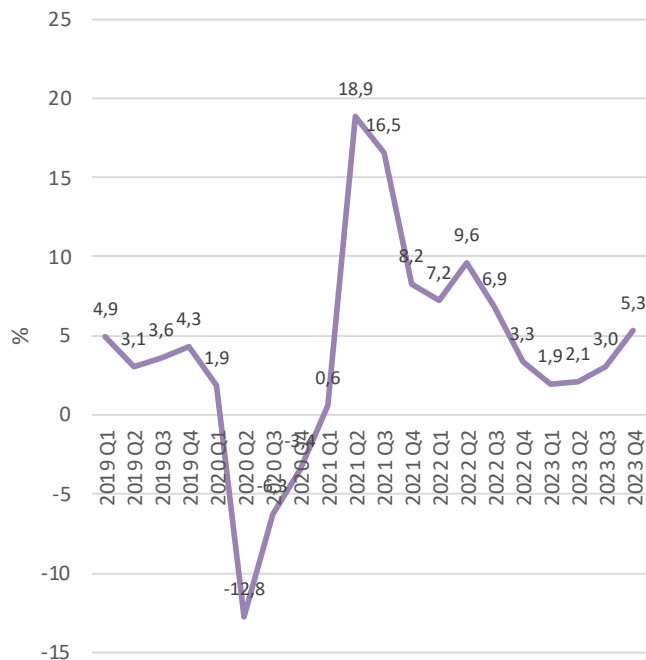

Realni BDP, promjena u odnosu na isto tromjesečje prethodne godine

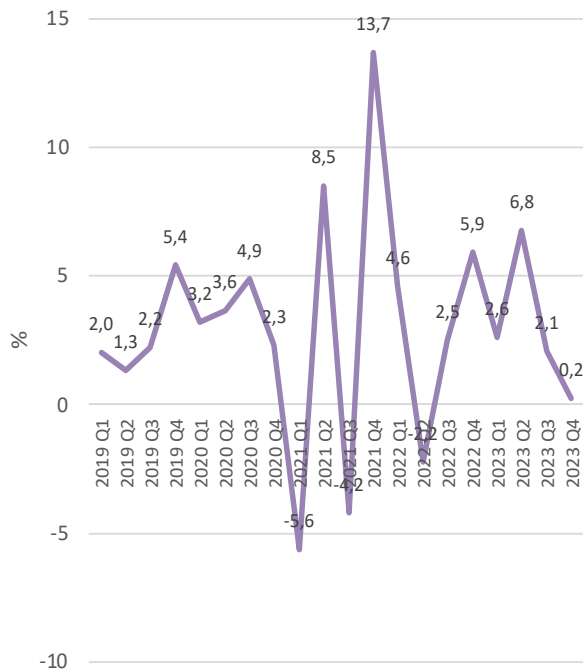
Realna osobna potrošnja, promjena u odnosu na isto tromjesečje prethodne godine

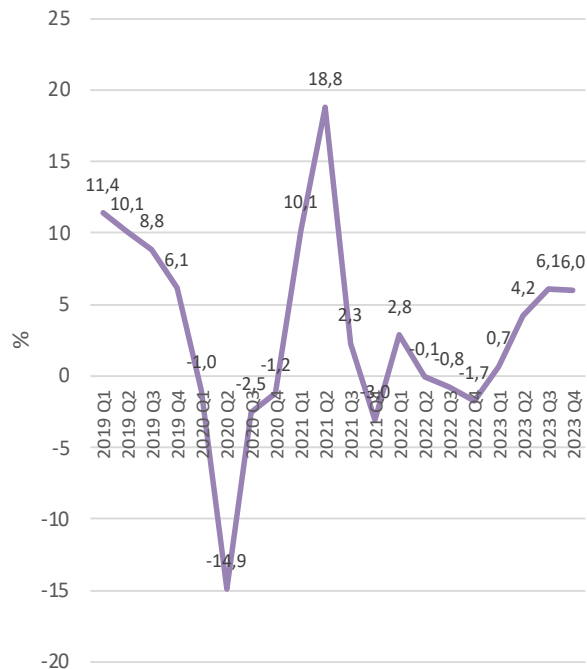
Rast BDP-a 2023.: 2,8%

Rast BDP-a ubrzan je u drugoj polovini 2023. zahvaljujući snažnom oporavku najvažnije komponente finalne uporabe BDP-a – osobne potrošnje. Snažan rast osobne potrošnje povezan je s pritiscima na rast plaća u uvjetima smirivanja inflacije. Ubrzan je i rast investicija, no izvoz je i dalje u padu zbog plitke recesije u Njemačkoj i Austriji.

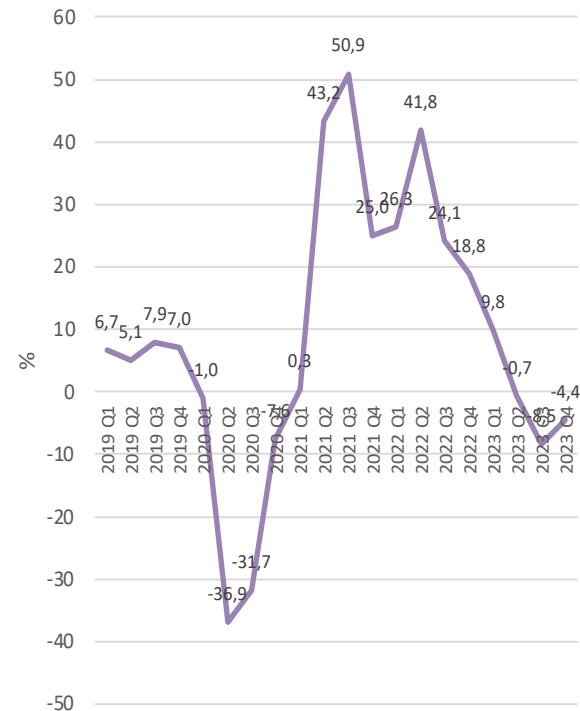
Realna državna potrošnja, promjena u odnosu na isto tromjesečje prethodne godine

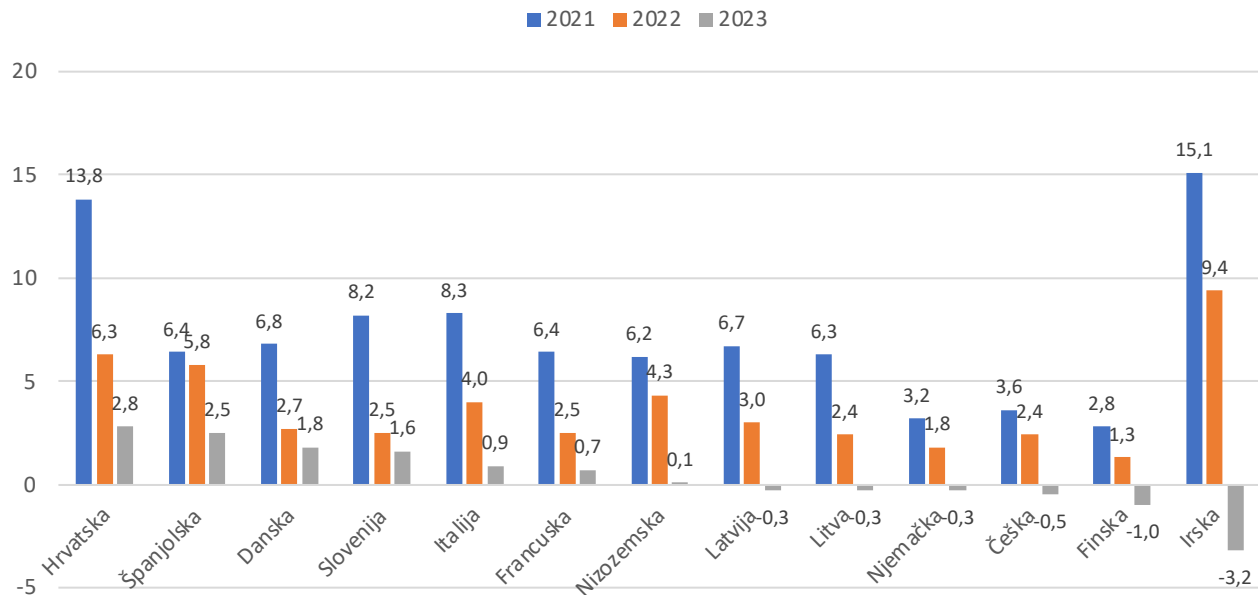
Realne bruto investicije, promjena u odnosu na isto tromjesečje prethodne godine

Realan izvoz, promjena u odnosu na isto tromjesečje prethodne godine

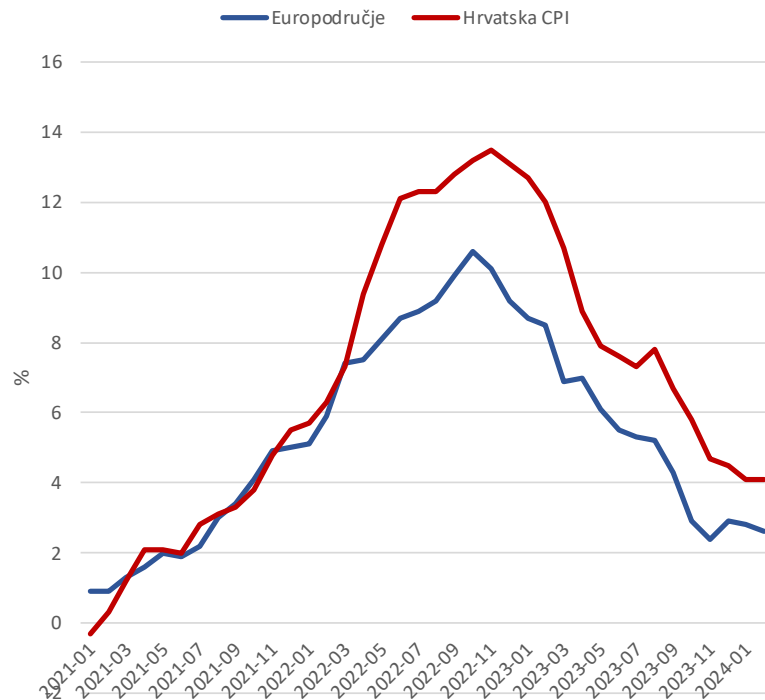
Godišnja stopa rasta realnog BDP-a 2021.-2023.

Hrvatska na vrhu EU

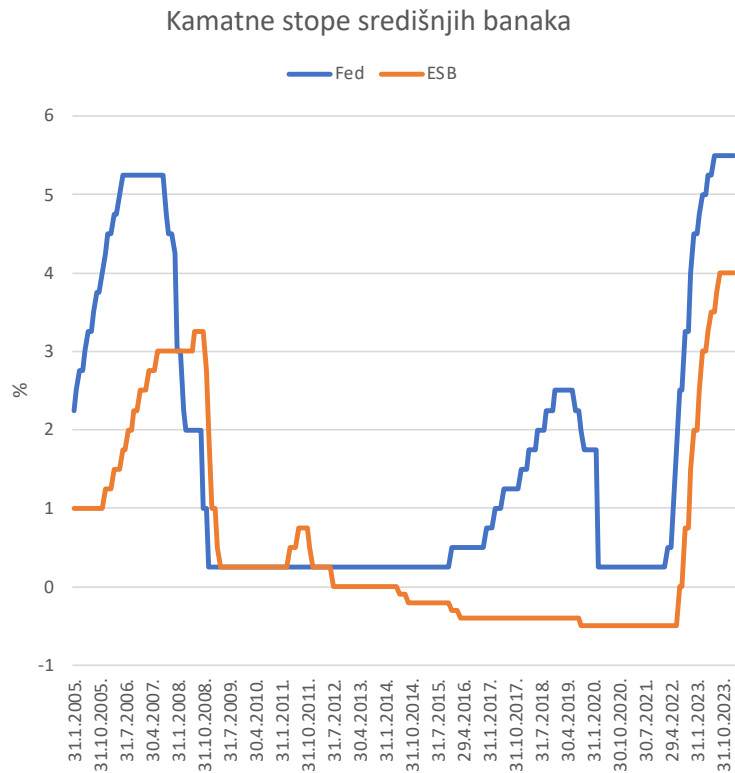
Među zemljama za koje je Eurostat objavio BDP za 2023. Hrvatska je zabilježila najveću stopu rasta. Potvrđena je plitka recesija u srednjoj Europi i na sjeveru, s Njemačkom u središtu recesijskog procesa.

Godišnja stopa inflacije u europodručju i Hrvatskoj (CPI) 2021:1 - 2024:1

Smirivanje inflacije se nastavlja

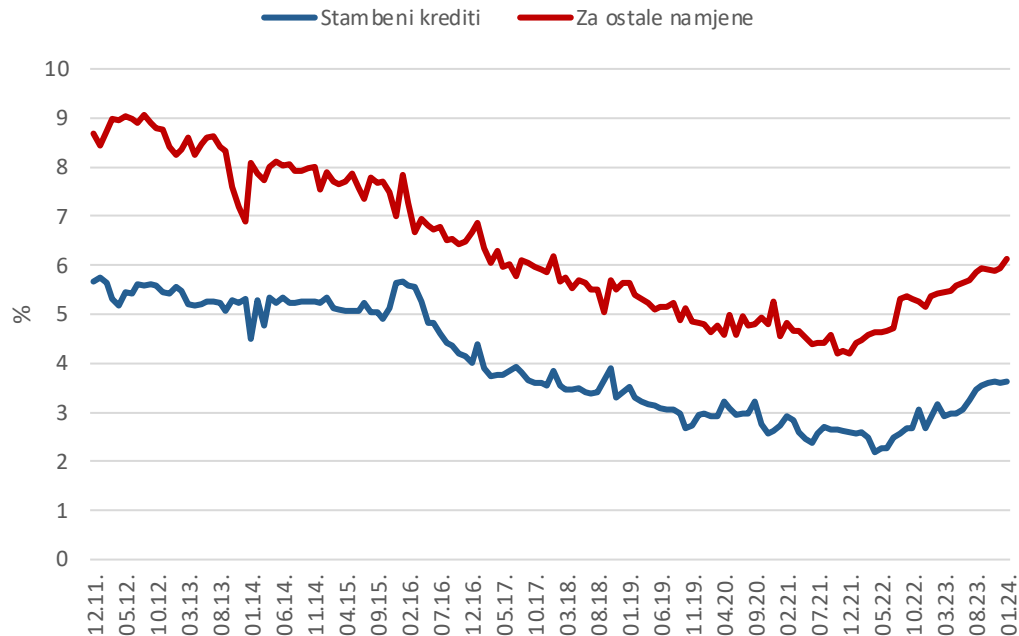
Indeks potrošačkih cijena u Hrvatskoj je u siječnju, i prema procjeni za veljaču, zabilježio 4,1% višu razinu u usporedbi s istim mjesecima prethodne godine. To su najniže stope inflacije od listopada 2021. U isto vrijeme, inflacija je u europodručju smanjena s 2,9% u prosincu na 2,8% u siječnju 2024., te prema procjeni, na 2,6% u veljači. Usporavanje pada godišnje stope inflacije jednim je dijelom rezultat baznih učinaka (pada cijena) iz prvih mjeseci 2023. Kada taj utjecaj narednih mjeseci prođe, godišnje stope će se vjerojatno dodatno smanjiti. To će pojačati već prisutan pritisak na vodeće središnje banke da razmotre smanjenje svojih kamatnih stopa.

Smanjenje kamatnih stopa od lipnja?

Ciklus najbržeg rasta kamatnih stopa u povijesti europodručja (+4,5 postotna boda u manje od 2 godine) završen je u rujnu prošle godine. Međutim, očekivanja brzog ulaska u razdoblje pada kamatnih stopa u SAD-u i u europodručju u međuvremenu su ohlađena. Trenutačno se očekuje početak smanjenja kamatnih stopa u lipnju ako inflacija u međuvremenu ne isporuči neugodna iznenađenja.

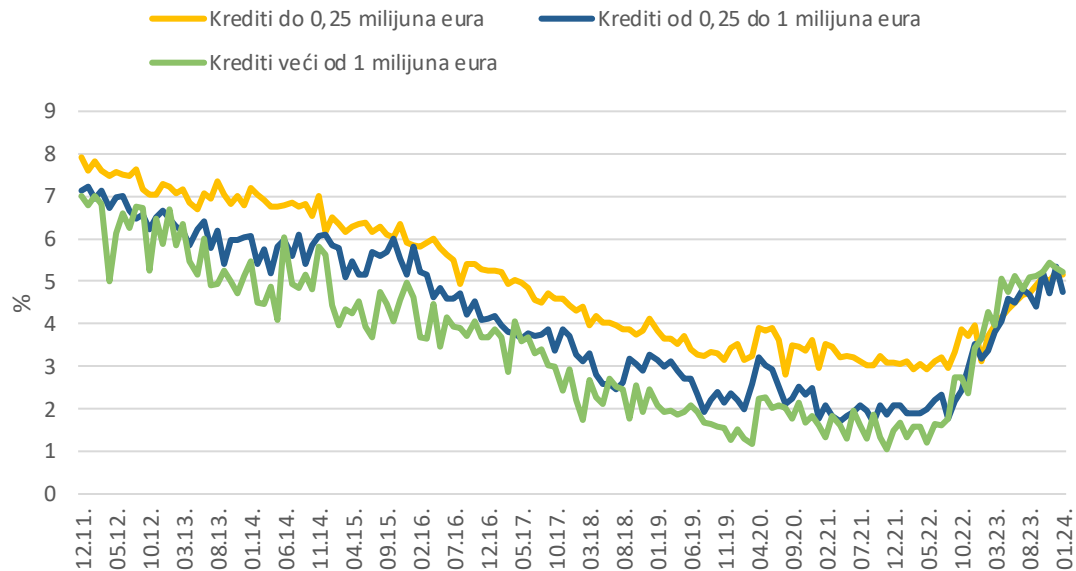
Prosječne kamatne stope na nove stambene i kredite za ostale namjene 2011:12 - 2024:1

Kamatne stope pokazuju tendenciju stabilizacije

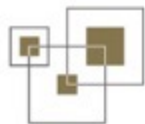
Kamatne stope na nove stambene kredite stabilizirane su ispod 4% (šira efektivna kamatna stopa je 4,0% za siječanj). Ukupno povećanje od minimuma (2,19% u travnju 2022.) do siječnja 2024. kada je prosječna stopa iznosila 3,64%, iznosi 1,45 postotnih bodova. Kod kamatnih stopa na kredite za ostale namjene - među kojima dominiraju gotovinski nenamjenski krediti - povećanje od minimuma (4,20% u prosincu 2021.) do siječnja 2024. (6,12%) bilo je nešto veće (1,92 postotna boda). To se, kao i najnovije blago povećanje u siječnju kod ovih kredita objašnjava optimizmom potrošača i rastom realnih dohodaka, što potiče potražnju za potrošačkim (nenamjenskim) kreditima.

Prosječne kamatne stope na novoodobrene kredite poduzećima 2011:12 - 2024:1

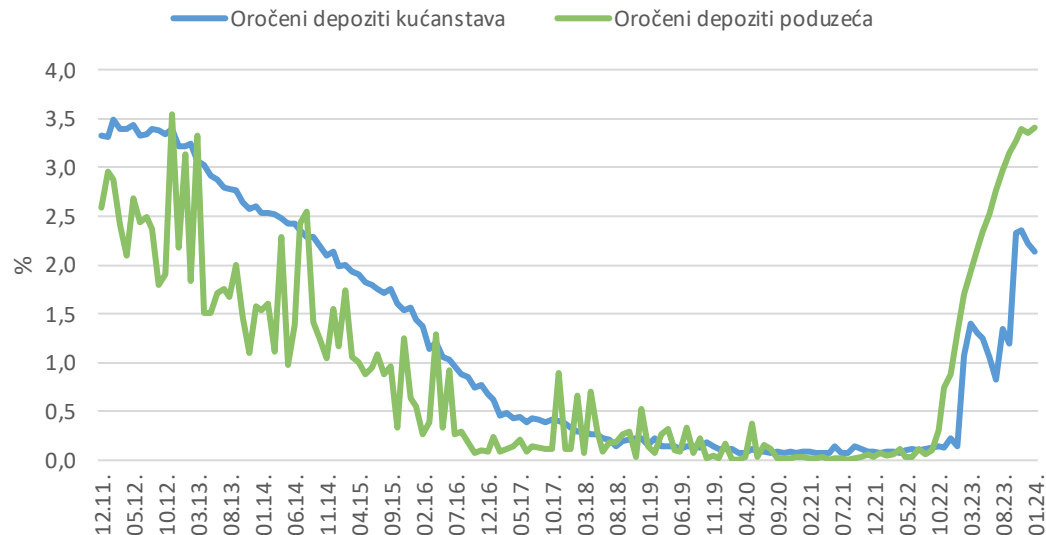

Kamatne stope su stabilizirane

Kamatne stope na nove kredite poduzećima stabiliziraju se na razini oko 5%. Njihov rast u odnosu na minimume bio je veći nego kod kredita stanovništvu i iznosio je 2,22 postotna boda za manje kredite do 250 tisuća eura, 3,08 postotnih bodova za srednje kredite od 250 tisuća do milijun eura i 4,17 postotnih bodova za kredite iznad milijun eura. Veći rast ovih kamatnih stopa nego kamatnih stopa na kredite stanovništvu može se objasniti: (1.) većim udjelom kredita kraćih rokova dospjeća s promjenjivom kamatnom stopom i (2.) većim rastom pasivnih kamatnih stopa na depozite.

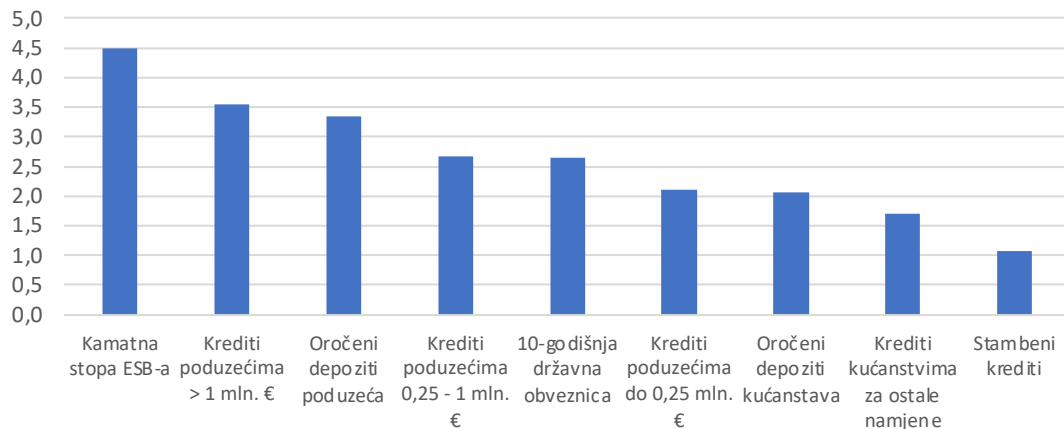
Prosječne kamatne stope na nove depozite
2011:12-2024:1

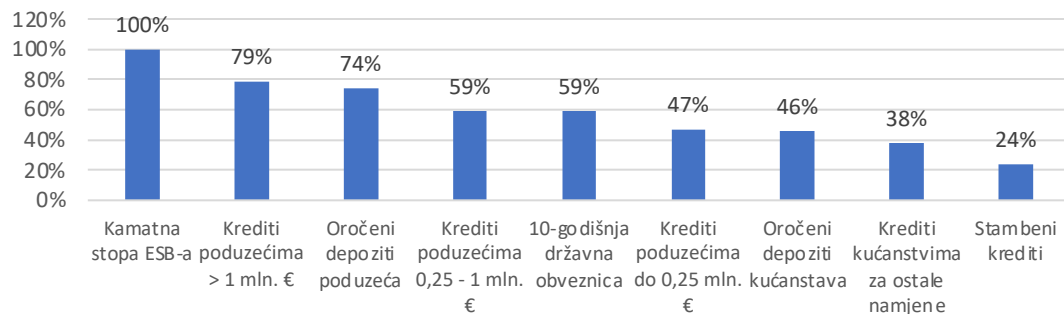
Depozitne kamatne stope pokazuju tendenciju stabilizacije

Kamatne stope na nove oročene depozite stabiliziraju se zadnjih mjeseci ili padaju (plava linija), pri čemu treba primijetiti da su prosječne kamatne stope na oročene depozite poduzeća od minimuma 2021. do siječnja 2024. povećane 3,40 postotnih bodova dok je povećanje kamatnih stopa na oročene depozite kućanstva iznosilo 2,07 postotnih bodova.

Promjena prosječnih kamatnih stopa u postotnim bodovima 2022:1 - 2024:1

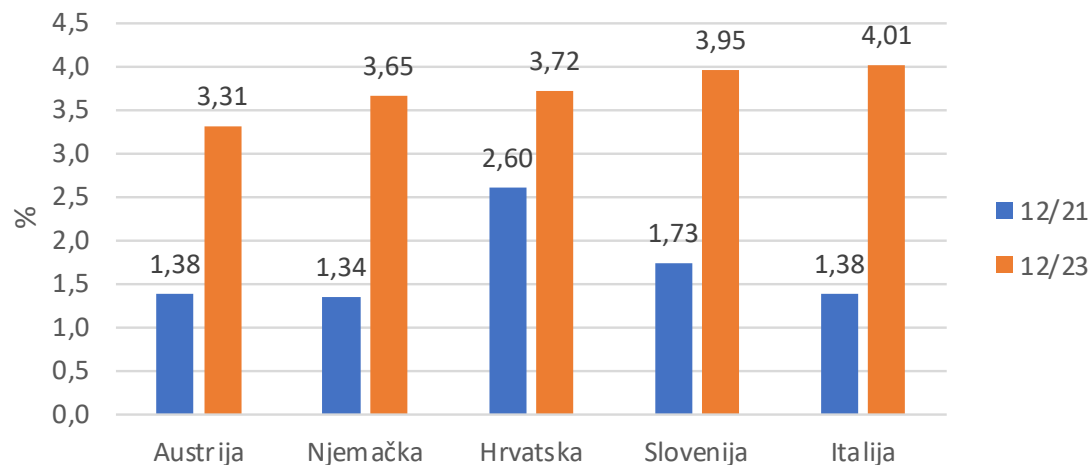
Promjena u % promjene kamatne stope ESB-a

Spori kamatni prijenos

Prijenos rasta kamatnih stopa ESB-a u Hrvatskoj je bio veoma spor. Najsporiji je kod kredita stanovništvu, te nešto brži kod oročenih depozita kućanstava. Prijenos je također spor kod kredita poduzećima manjih iznosa, dok je najbrži prijenos, ali daleko od potpunog, bio kod kredita poduzećima većih iznosa i oročenih depozita poduzeća. Glavni razlog sporog prijenosa je potpuna izoliranost hrvatskog bankarskog sustava od ovisnosti o tržištu novca i iznimno visoka likvidnost banaka koja je jednim dijelom povezana s pristupanjem europodručju.

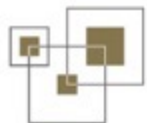
Prosječne kamatne stope na novoodobrene stambene kredite s razdobljem fiksiranja kamatne stope od 10 i više godina u prosincu 2021. i 2023.

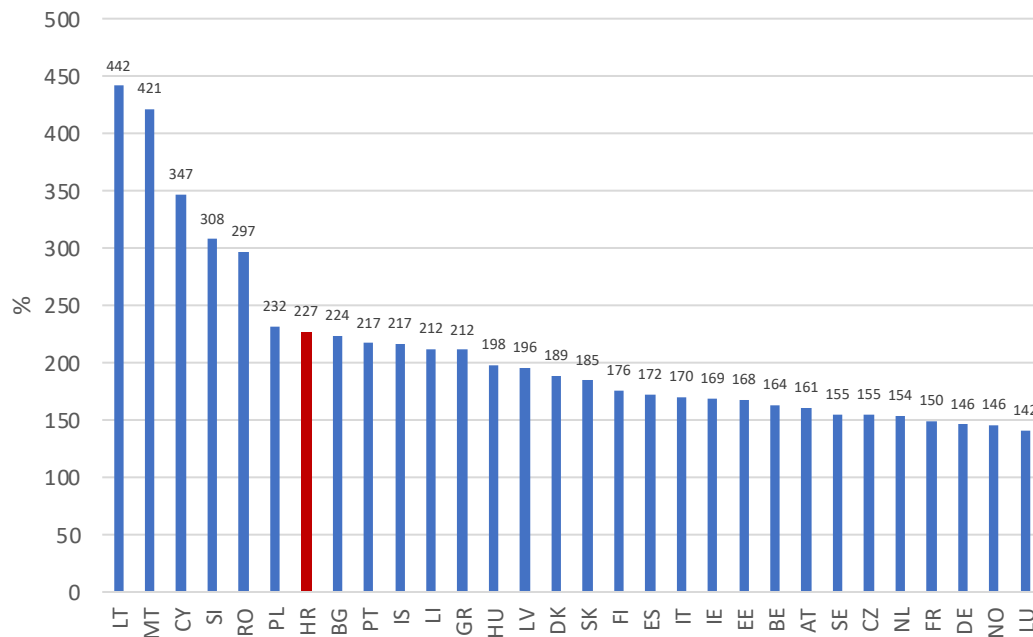
Ujednačavanje kamatnih stopa u europodručju

Ovaj primjer usporedivih kamatnih stopa prema metodologiji ESB-a* pokazuje kako su se kamatne stope u Hrvatskoj zbog sporog kamatnog prijenosa ujednačile s razvijenijim državama članicama europodručja s kojima se Hrvatska ranije nije mogla uspoređivati.

*ESB objavljuje užu efektivnu kamatnu stopu. U trenutku izrade HUB Pregleda kamatne stope za siječanj 2024. još nisu bile objavljene.

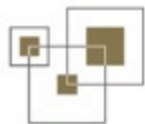

LCR - Koeficijent likvidnosne pokrivenosti 30.9.2023.

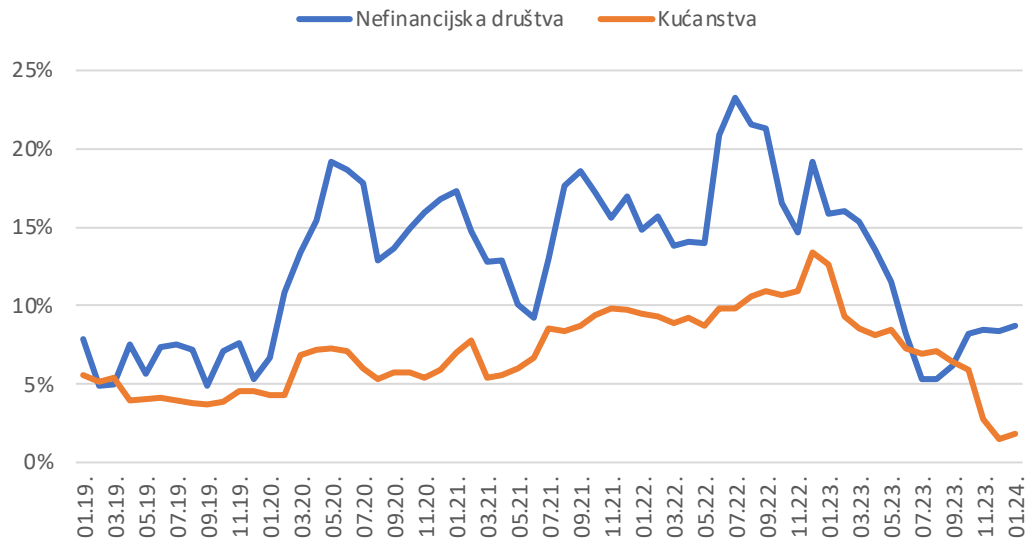

Iznimno visok višak likvidnosti omogućio je rast prihoda

Hrvatske banke imaju jedan od najvećih koeficijenata likvidnosne pokrivenosti koji je do kraja 2023. godine prema podacima HNB-a dodatno povećan na 238%. Prosječni iznos prekonoćnih depozita kreditnih institucija kod HNB-a je u toku 2023. godine iznosio 14 milijardi eura ili 18% BDP-a, što daje procjenu kamatnog prihoda od oko 480 milijuna eura po ovoj osnovi u toku 2023.

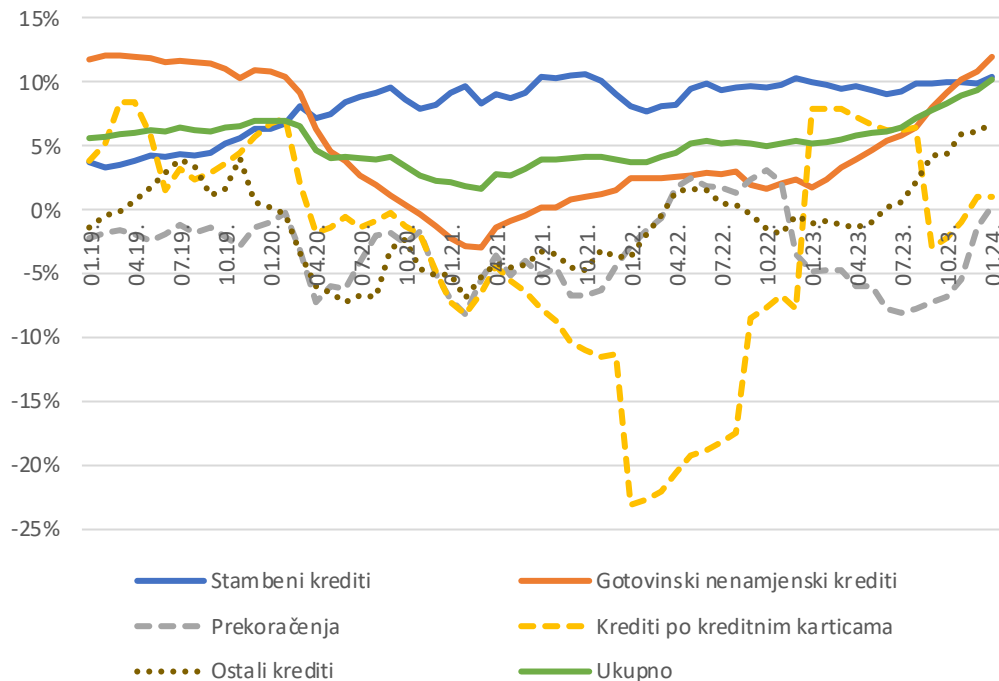
Stopa rasta ukupnih depozita u odnosu na isti mjesec prethodne godine

Nastavljen je rast depozita

Depoziti poduzeća nastavili su rast po godišnjoj stopi od 8,7% u siječnju 2024. Godišnja stopa rasta depozita kućanstava naglo je usporila potkraj 2023. jer su se potkraj 2022. u banke slile velike količine gotovine radi konverzije pa je efekt više depozitne baze umanjio stopu rasta godinu dana kasnije. S normalizacijom potražnje za euro-gotovinom, koja je započela od siječnja 2023., baza depozita pred godinu dana će se normalizirati, te će i stopa rasta depozita kućanstava konvergirati prema dugoročno stabilnoj razini. Taj efekt se počeo pojavljivati u siječnju ove godine kada je godišnja stopa rasta depozita kućanstava povećana na 1,8% nakon 1,5% u prosincu.

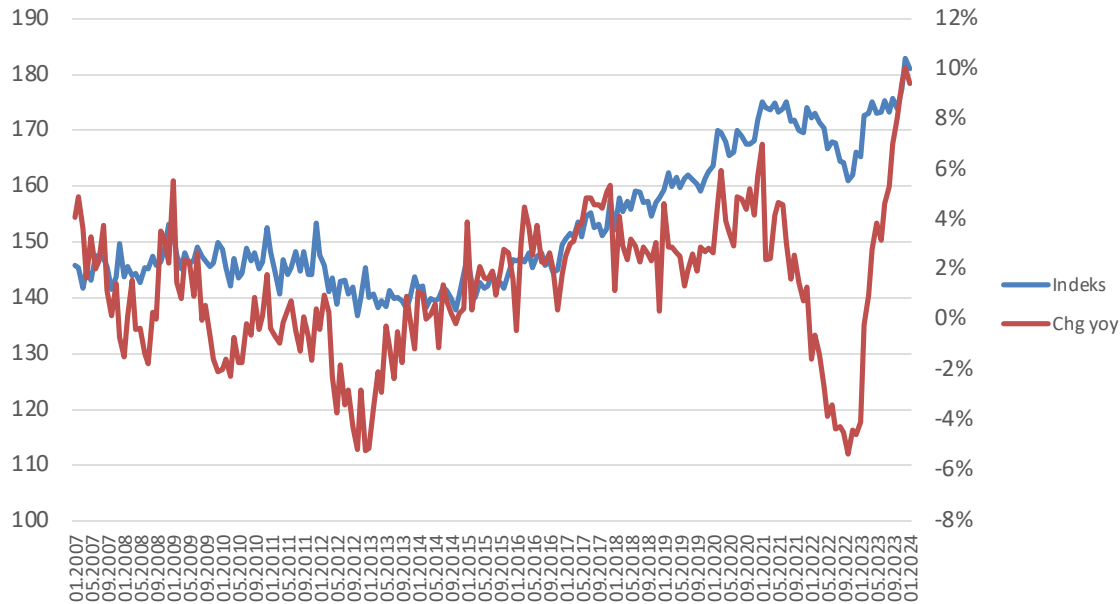
Stope rasta neto kredita kućanstvima u odnosu na isti mjesec prethodne godine

Rast potražnje za gotovinskim kreditima

Godišnja stopa rasta neto kredita kućanstvima prešla je prag od 10% (10,2%) u siječnju 2024. Najveći doprinos dolazi od rasta gotovinskih nenamjenskih kredita po stopi od 12%, jer stambeni krediti rastu po stabilnoj stopi od oko 10% godišnje još od 2021. godine. I sve druge vrste kredita kućanstvima imaju pozitivne, premda nešto niže stope rasta. Uz godišnju stopu inflacije od 4,1% realna stopa rasta kredita kućanstvima kreće se oko 6%, što je niže od trenutačne stope rasta realne prosječne neto plaće u Hrvatskoj. Ukupan dug sektora kućanstava kreditnim institucijama smanjio se kao postotak BDP-a s 29,3% potkraj 2022. na 28,7% potkraj 2023.

Realna prosječna neto plaća u Hrvatskoj 2007:1 - 2024:1
(Indeks 1998:01 = 100)

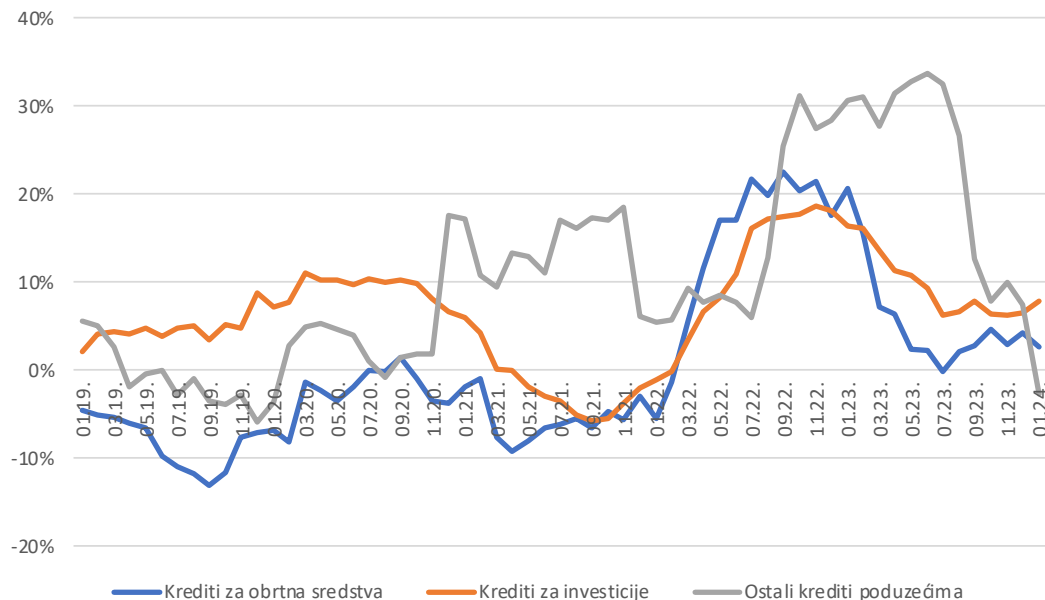

Rast prosječne realne plaće* 9,4% na godišnjoj razini

Godišnja stopa rasta prosječne realne plaće u siječnju iznosila je 9,4% zahvaljujući stalnom pritisku na rast nominalnih plaća u uvjetima smirivanja inflacije. Realne plaće su se vratile na dugoročni trend (plava linija). Stope rasta plaća će se normalizirati prema kraju ove godine u skladu s dugoročno održivom stopom rasta produktivnosti rada.

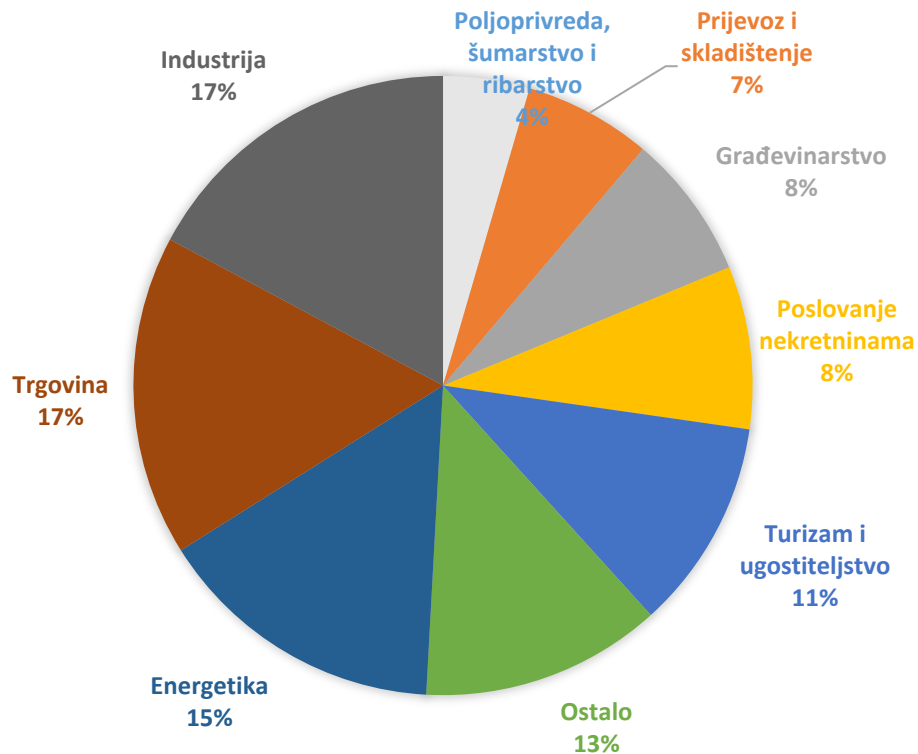
*Plaće za mjesec t isplaćuju se u mjesecu t+1, te su deflacionirane stopom inflacije u mjesecu t+1.

Stopa rasta neto kredita poduzećima prema vrstama u odnosu na isti mjesec prethodne godine

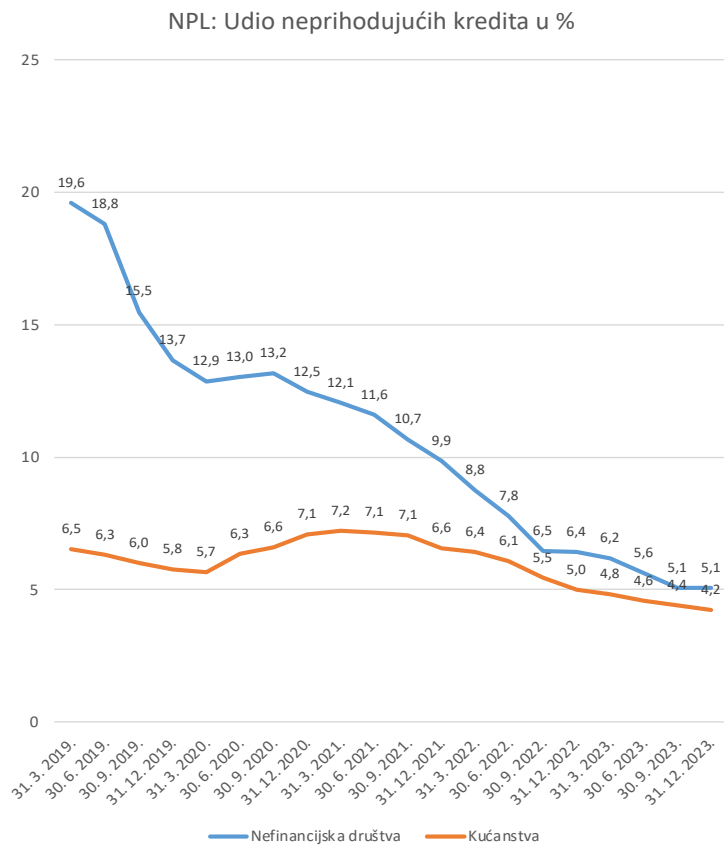
Najbrže rastu investicijski krediti

Godišnja stopa rasta ukupnih kredita poduzećima usporila je sa 6,1% u prosincu 2023. na 3,1% u siječnju 2024. Došlo je do usporavanja kredita za obrtna sredstva i ostalih kredita, što je povezano sa smirivanjem inflacije (manji problem financiranja zaliha). No, krediti za investicije ubrzavaju. Njihova je godišnja stopa rasta stabilizirana između 6 i 8% nakon smirivanja inflacije (oko 2-4% realnoga rasta). Od prosinca 2023. do siječnja 2024. stopa rasta neto kredita za investicije povećana je sa 6,5 na 7,9%.

Najviše kredita industriji

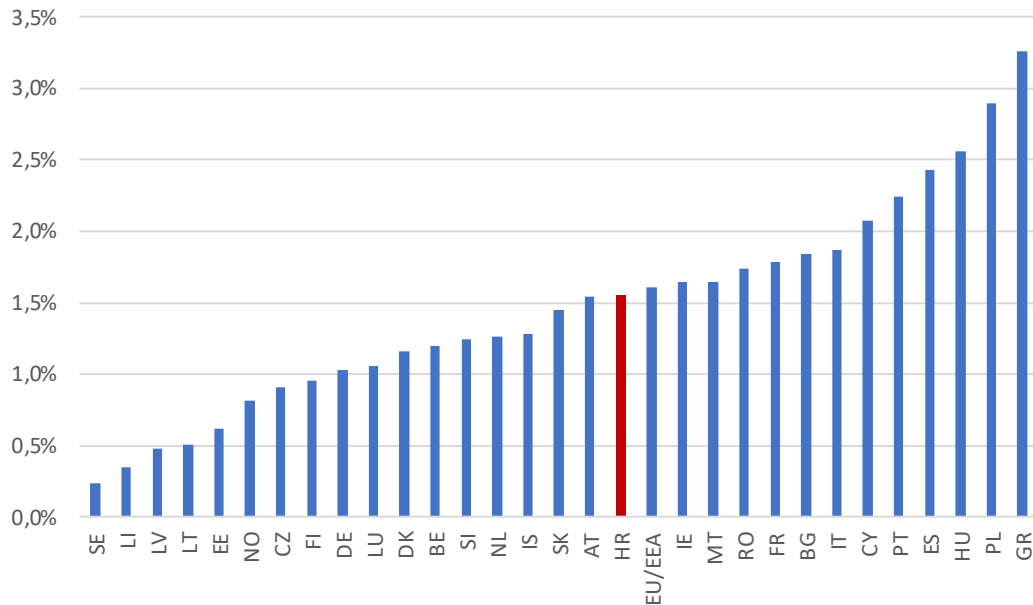
Gotovo polovina svih kredita kreditnih institucija poduzećima odobrena je u sektorima industrije, trgovine i opskrbe električnom energijom, plinom, vodom, parom i klimatizaciji (energetika).

Poboljšana naplativost kredita

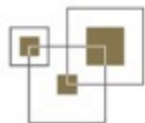
Unatoč rastu kamatnih stopa, kvaliteta kredita se nastavila poboljšavati (NPL omjer padati) u svim tržišnim segmentima. To je posljedica gospodarskog rasta i također doprinosi poboljšanju financijskih rezultata kreditnih institucija.

Omjer neprihodujućih kredita 30.9.2023. (EBA)

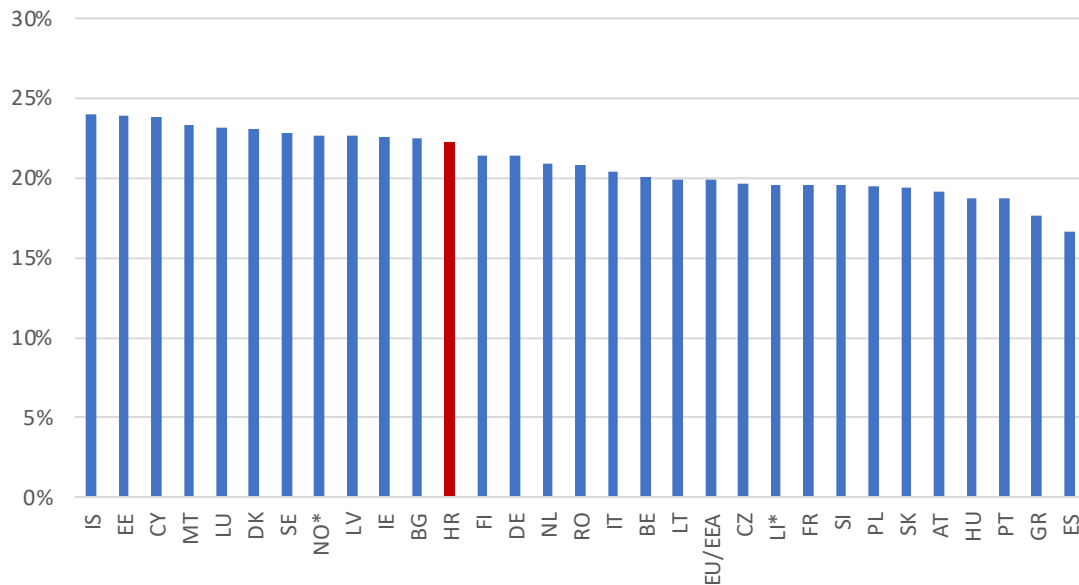

Hrvatska oko prosjeka EU

Prema metodologiji EBA-e koja u nazivnik omjera uključuje sve rizične izloženosti, hrvatski omjer neprihodujućih kredita nalazi se oko prosjeka Europske unije - između omjera u Austriji i Irskoj.

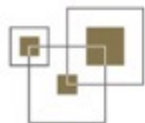

Omjer ukupnog kapitala 30.9.2023.

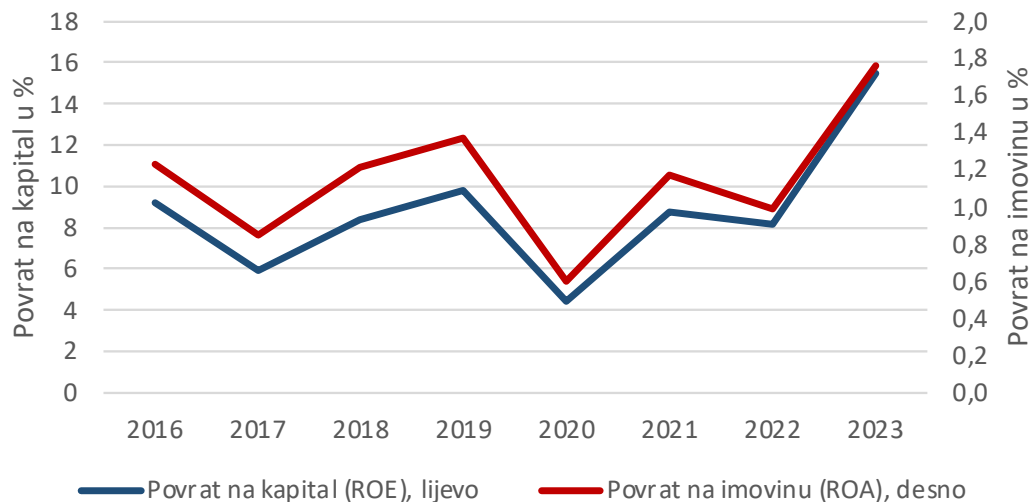

Hrvatska iznad prosjeka EU

Prema metodologiji EBA-e, hrvatske kreditne institucije imaju omjer ukupnog kapitala znatno iznad prosjeka EU, između banaka u Bugarskoj i Finskoj. Prema podacima HNB-a, omjer je na kraju 2023. iznosio 23,6%, a 96,5% kapitala je sastavljeno od najkvalitetnijeg dijela – redovnog osnovnog kapitala.

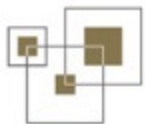

Povrat na kapital i imovinu kreditnih institucija u Hrvatskoj 2016.-2023.

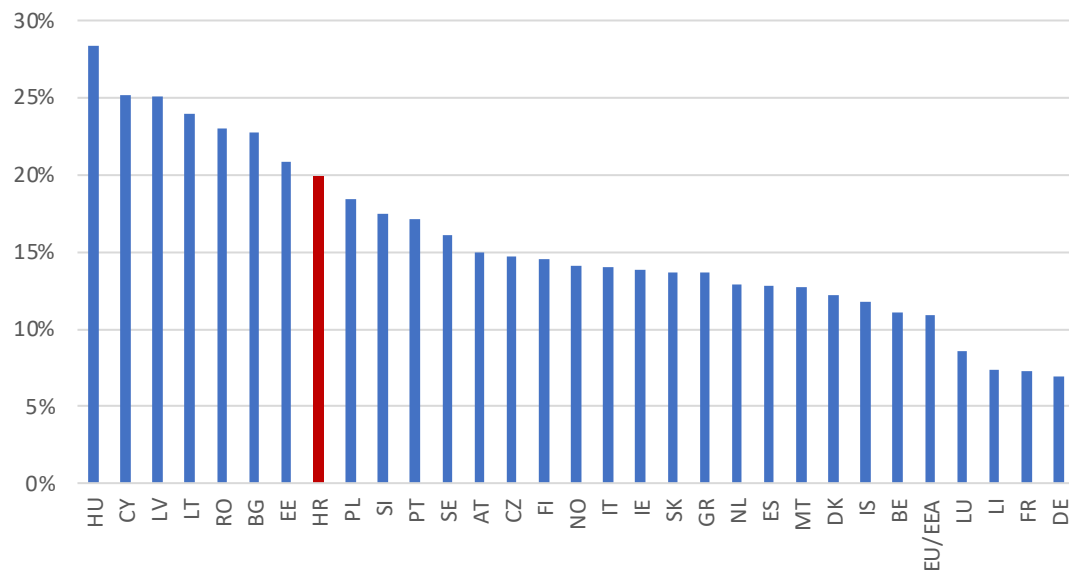

Snažan rast dobiti 2023.

Povećanje dobiti kreditnih institucija s 0,7 milijardi eura 2022. na 1,34 milijarde 2023. rezultiralo je stopama povrata na kapital odnosno imovinu od 15,47% odnosno 1,76% koje su osjetno veće od povijesnih prosjeka.

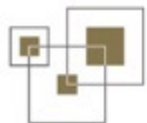

Stopa povrata na kapital na godišnjoj razini 30.9.2023.

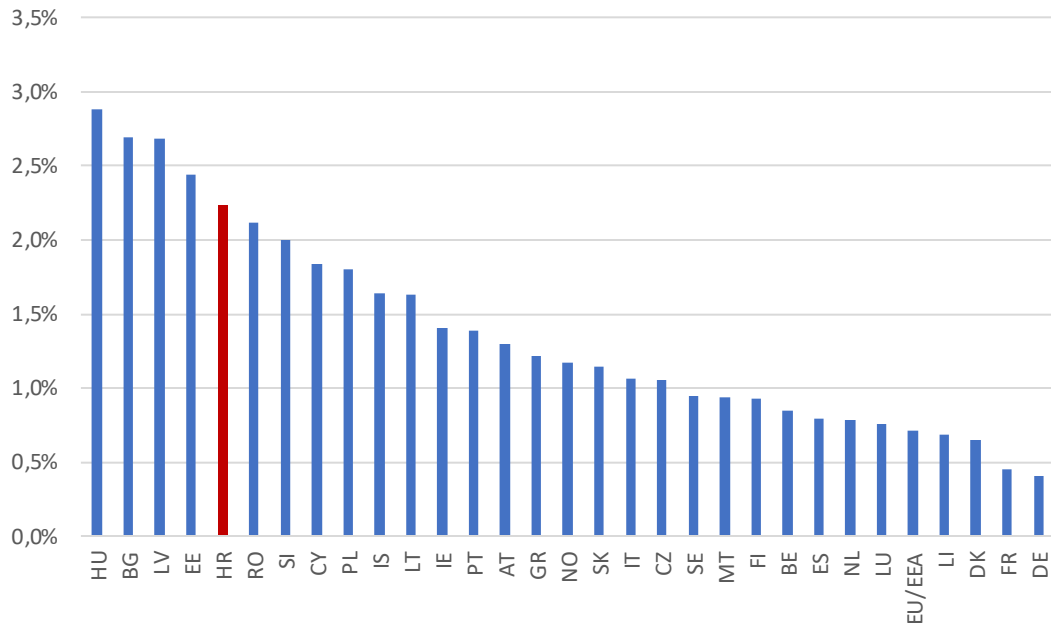

U gornjoj polovici EU ljestvice sa zemljama CEE

Već ranije objavljeni indikatori ukazivali su na izniman rast dobiti kreditnih institucija, osobito u zemljama gdje je likvidnost sustava visoka, kao što je slučaj u srednjoj i istočnoj Europi i na jugu Europske Unije. Stope povrata veće su nego u Hrvatskoj u Mađarskoj, na Cipru, u Litvi, Latviji, Rumunjskoj, Bugarskoj i Estoniji, a blizu hrvatskih banaka bile su banke u Poljskoj, Sloveniji i Portugalu. Najniže stope povrata su u Njemačkoj i Francuskoj.

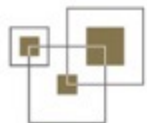

Stopa povrata na imovinu na godišnjoj razini, 30.9.2023.

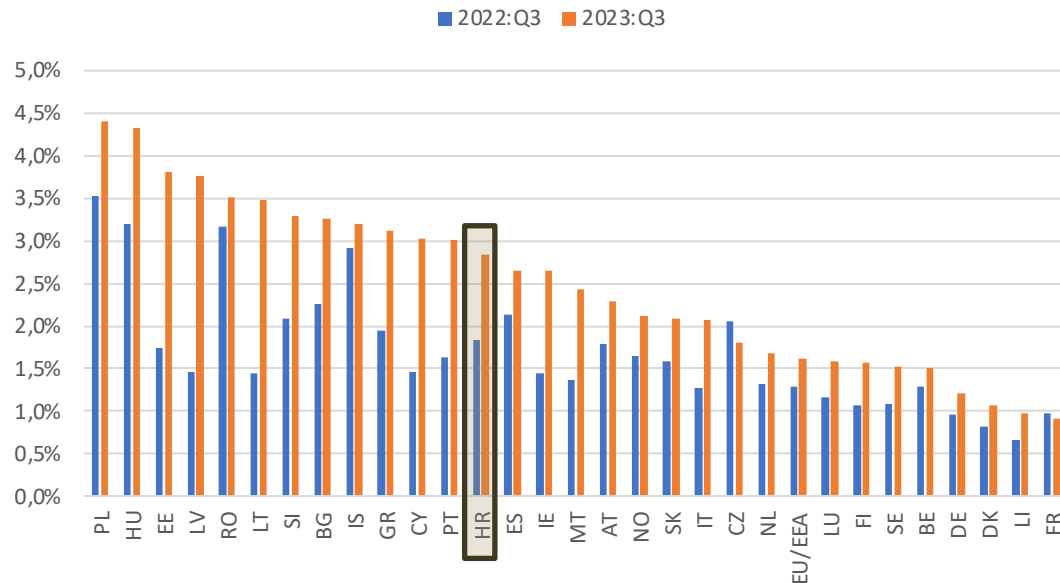

Peti najviši ROA

Na zadnji dan trećeg tromjesečja prošle godine godišnji povrat na imovinu (ROA) prema metodologiji EBA-e bio je peti najviši iza Mađarske, Bugarske, Latvije i Estonije, malo iznad Rumunjske i Slovenije. Najniže stope povrata su u Njemačkoj i Francuskoj.

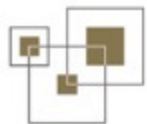

Neto kamatna marža

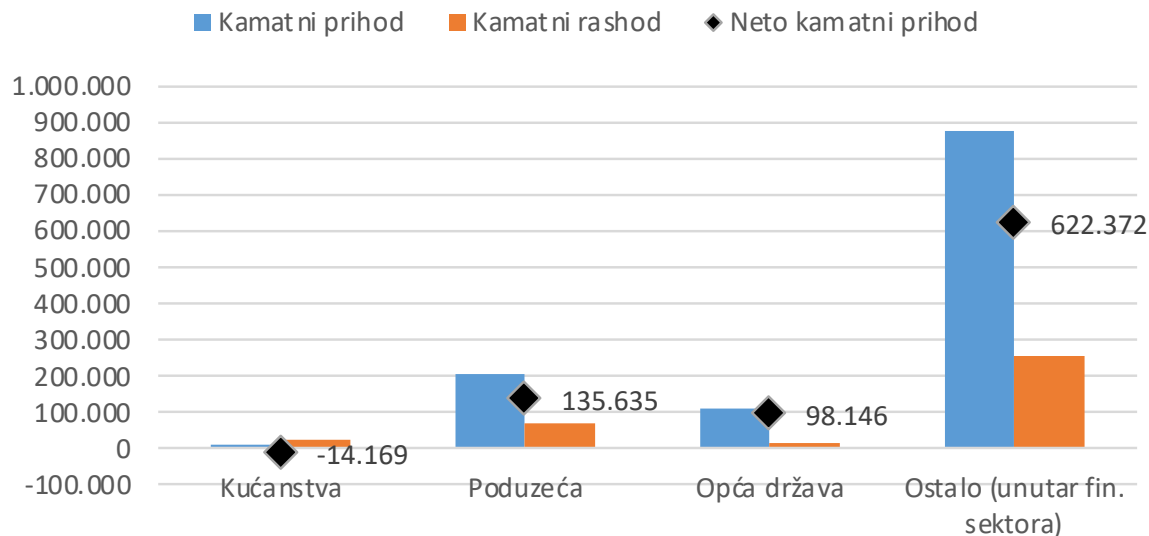

Rast neto kamatne marže za oko 1 postotni bod

Najvažnija odrednica rezultata – neto kamatni prihod – povećana je s 1,33 milijarde eura 2022. na 2,17 milijardi 2023., što predstavlja oko 2,8% ukupne imovine kreditnih institucija. Prema metodologiji EBA-e, marža je u godinu dana povećana za 1 postotni bod što je malo iznad prosječnog povećanja marže za zemlje na slici. Prosječno povećanje za sve prikazane zemlje iznosi 0,8 p.b., a samo je u jednoj državi (izvan europodručja – Češkoj) u prošloj godini zabilježen pad neto kamatne marže. Razlog tako raširenog rasta marži je rast kamatnih stopa središnjih banaka što je naročito pozitivno utjecalo na sustave s viškom likvidnosti. Hrvatski bankovni sustav se na prikazanoj ljestvici nalazi bliže sredini, pozicioniran između Portugala i Španjolske, pri čemu je u 12 država zabilježena veća neto kamatna marža nego u Hrvatskoj.

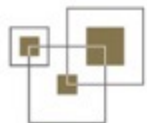

Kamatni prihodi i rashodi po vrsti klijenata - sektora u 000 €
razlika 2023. - 2022.

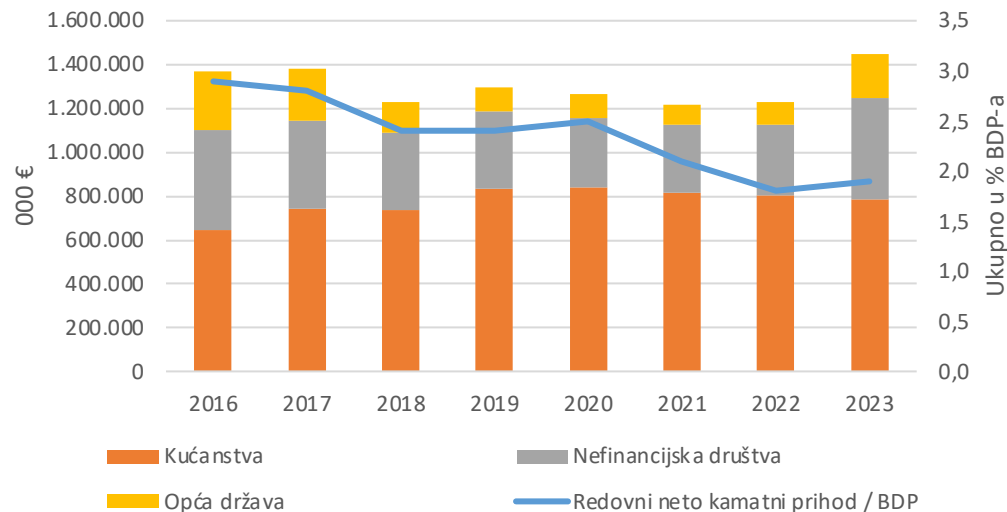

Sektor kućanstava na dobitku 2023.

Oko 622 milijuna eura ili 74% od ukupnog povećanja neto kamatnog prihoda 2023. u odnosu na 2022. godinu rezultat je ostalih kamatnih tokova, prije svega zbog naplate više kamata po osnovi držanja viškova likvidnosti na prekonoćnim depozitima u Eurosustavu. Iz bržeg rasta kamatnog prihoda od rashoda po osnovi kamata u odnosima s državom, proizašlo je 98 milijuna eura ili 11,7% od ukupnog rasta neto kamatnog prihoda. Povećanje u odnosima s poduzećima iznosilo je oko 136 milijuna eura ili 16,1% od ukupnoga rasta. Kamatni rashodi po osnovi depozita kućanstava rasli su više od kamatnih prihoda po osnovi kredita odobrenih kućanstvima, te su banke od kućanstava u toku 2023. neto naplatile oko 14 milijuna eura manje kamata nego 2022. godine.

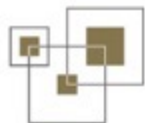

Neto kamatni prihod iz tri glavna sektora klijenata
2016.-2023.

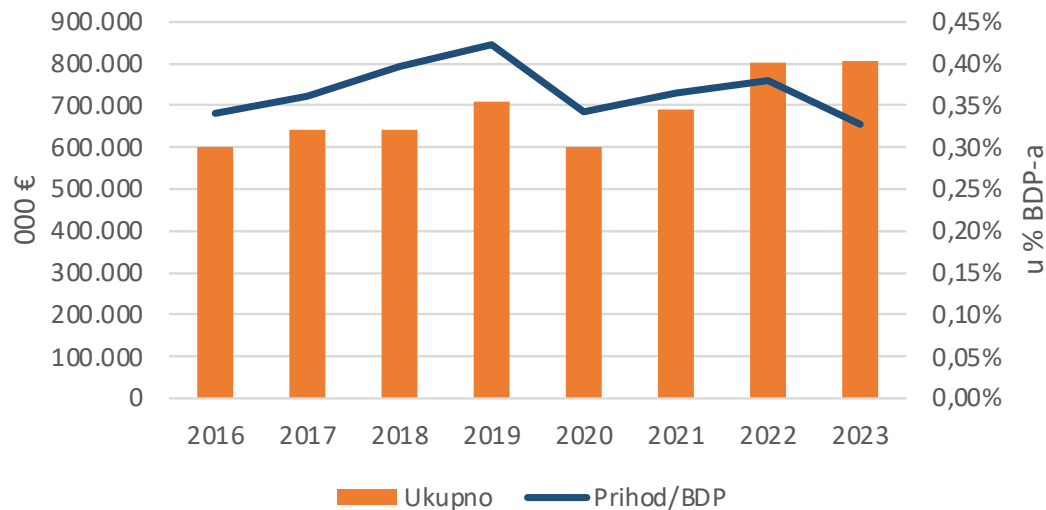

Redovni neto kamatni prihod od klijenata

Redovni neto kamatni prihod od klijenata ne obuhvaća kamate po osnovi izvedenica, vrijednosnih papira, plasmana kod drugih kreditnih institucija i ostale kamatne prihode u kojima je najznačajniji prihod po osnovi kamata od Eurosustava odnosno središnjih banaka. Redovni neto kamatni prihod od klijenata je u 2023. povećan 17,9%, a kao % BDP-a povećan je s 1,8% 2022. na 1,9% 2023. te je i dalje niži nego prethodnih godina, osim 2022.

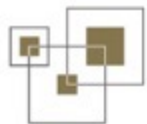

Prihodi kreditnih institucija od naknada i provizija
2016.-2023.

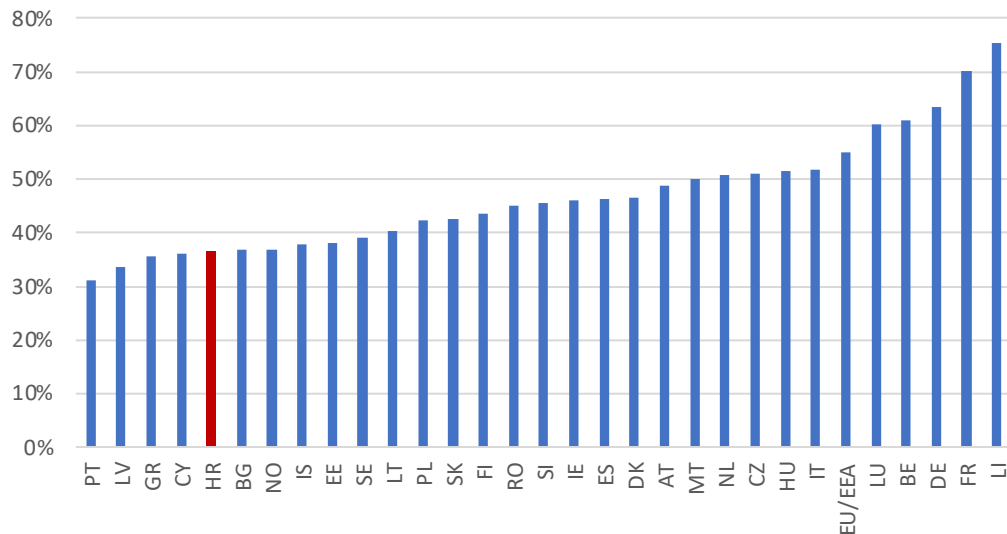

Značaj naknada i provizija nalazi se u padu

Prihodi od naknada i provizija porasli su 0,5% ili za 3,9 milijuna eura 2023. u odnosu na 2022. godinu (s oko 801 na oko 805 milijuna eura). Taj rast je sporiji od rasta nominalnog i realnog BDP-a, tako da značaj ove stavke prihoda banaka pada. To se vidi u kretanju linije koja pokazuje prihode kreditnih institucija od naknada i provizija u postotku BDP-a. Trend linije je u padu nakon maksimuma 2019.

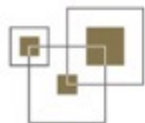

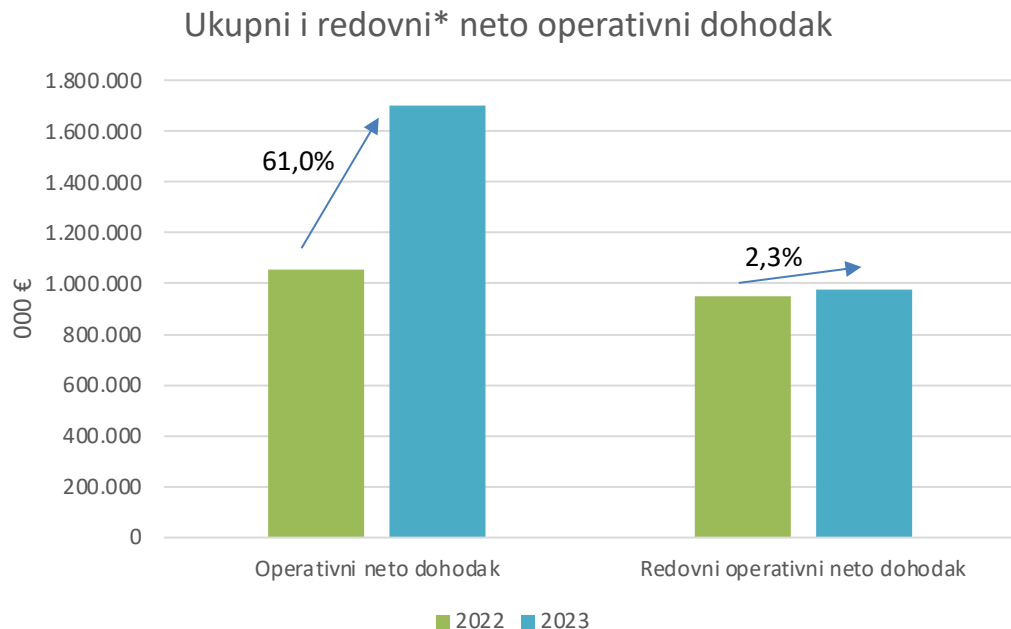
Omjer troškova i dohotka, CIR (eng. cost-income ratio), 30.9.2023.

Peti najbolji u EU

Hrvatske kreditne institucije pripadaju skupini institucija iz 11 europskih država koje prema metodologiji EBA-e imaju CIR ispod 40%. Portugal, Latvija, Grčka i Cipar imaju bolji omjer od hrvatskih 36,6% (odnosno, na kraju 2023. prema metodologiji HNB-a, 41,1%), dok u najboljih 11, ali s nešto slabijim omjerom od Hrvatske, ulaze još i kreditne institucije iz Bugarske, Norveške, sa Islanda, te iz Estonije i Švedske.

*Ukupni neto operativni dohodak je razlika ukupnog prihoda iz poslovanja neto (koji ne uključuje kolebljive rezervacije, umanjenja vrijednosti, neto dobitke zbog promjena, goodwill i dobit od ulaganja u društva kćeri) i operativnih troškova (koji uključuju administrativne troškove, amortizaciju i uplate u sanacijski fond i fond osiguranja depozita). Redovni neto operativni dohodak od ukupnog prihoda iz poslovanja oduzima kolebljive kamatne prihode koji se uglavnom odnose na tržište novca po osnovi izvedenica, dužničkih vrijednosnica, plasmana i depozita drugih finansijskih institucija i ostale kamatne prihode u kojima najveći dio čine kamatni tokovi sa središnjim bankama.

Redovna dobit bilježi umjeren rast

Ukupni neto operativni dohodak zabilježio je povećanje od 61% u 2023. godini, no kada se iz ukupnog neto prihoda od poslovanja neto isključe kolebljive stavke neto kamatnog prihoda u kojima najveću ulogu imaju neto kamatne transakcije s Eurosustavom i drugim finansijskim institucijama te po osnovi vrijednosnih papira, tako korigiran redovni neto operativni dohodak zabilježio je povećanje za 2,3%.